

GİRİŞİMCİLİK TUTUMU ve FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ İLE ARASINDAKİ İLİŞKİDE ALGILANAN SOSYAL DESTEĞİN ARACILIK ETKİSİ*

Emre SEZİCİ¹

Mediha Mine ÇELİKKOL²

Öz

Bu çalışmada, hem girişimcilik tutumunun hem de finansal okuryazarlığın girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisi ve algılanan sosyal desteğin bu ilişkiler üzerindeki aracı etkisi incelenmiştir. Bu kapsamda, Dumlupınar Üniversitesi'nde eğitim gören 304 öğrenciden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir. Kolayda örnekleme yönteminin tercih edildiği çalışmada verilerin analizinde, SPSS 16 ve Lisrel 8.51 paket programlarından yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda algılanan sosyal desteğin, hem girişimcilik tutumu hem de finansal okuryazarlığın girişimcilik eğilimi ile aralarında olan ilişkide tam aracı bir rolünün olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Tutumu, Finansal Okuryazarlık, Algılanan Sosyal Destek, Girişimcilik Eğilimi, Planlanmış Davranış Kuramı

Jel Kod: D14, L26, M13, G02

THE MEDIATOR ROLE OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT IN THE INTERRELATION BETWEEN ENTREPRENEURIAL ATTITUDE TOGETHER WITH FINANCIAL LITERACY AND ENTREPRENEURIAL INTENTION

Abstract

In this research, both the direct influence of entrepreneurial attitude and financial literacy on entrepreneurial propensity and the mediator effect of perceived social consolidation on these interrelations are studied. Within this framework data from 304 university students studying at Dumlupınar University are included in the analysis. Convenience sampling that is among the non-random sampling methods has been preferred to obtain data in this study and SPSS 16 and Lisrel 8.51 software packages have been used for data analysis. As a result of the study it is found out that perceived social consolidation has a full mediation role in both entrepreneurial attitude and the interrelation between financial literacy level and entrepreneurial propensity.

Anahtar Kelimeler: Entrepreneurial Attitude, Financial Literacy, Perceived Social Support, Entrepreneurial Intention, Theory of Planned Behavior

Jel Codes: D14, L26, M13, G02

Giriş

* Bu çalışma, 12-15 Ekim 2016 tarihleri arasında Almaty/Kazakistan'da düzenlenen Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş olan metnin, büyük ölçüde genişletilmesiyle üretilmiştir.

¹ Yrd.Doç.Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sosyal Bilimler MYO, emre.sezici@dpu.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sosyal Bilimler MYO, mine.celikkol@dpu.edu.tr

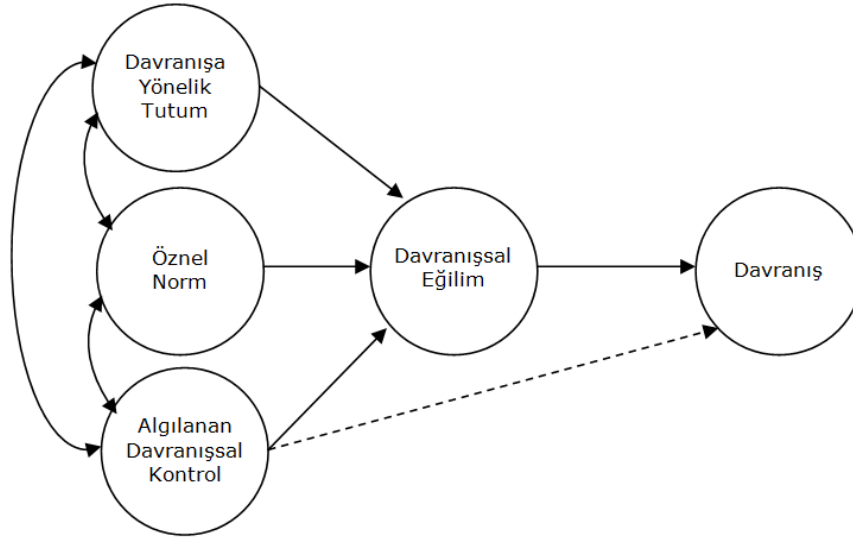
Girişimcilik, iktisadi bir değer üretimini mümkün kılmanın ötesinde bir ekonomideki toplumsal, kültürel, teknolojik ve politik dinamikleri olumlu olarak tetikleyen itici bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu durumun özellikle gelişmekte olan ülke ekonomileri için ya da planlı ekonomiden serbest piyasa koşullarının geçerli olduğu ekonomilere geçiş süreçlerini tamamlama gayesi içinde olan ülkeler için daha fazla önem arz ettiği söylenebilir (Manev ve Manolova, 2010, p. 70; Arifatul Husna vd., 2010, pp.1-2). Özellikle son yıllarda ülkelerin yeni iş alanları oluşturmasında ve istihdam sorunuyla mücadelesinde, dengeli bir kalkınma süreci izleyip durgun ekonomilerini harekete geçirmesinde ve toplumun yaşam standartlarının yükseltilmesinde sunduğu yararlar açısından girişimcilik kavramı, yükselen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007, s.101). Bu çalışmada girişimcilik tutumunun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinde finansal okuryazarlığın aracı rolü incelenecektir. Araştırma bu değişkenler arasındaki ilişkileri, finansal okuryazarlığın aracı rolünü dikkate alarak ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

1. Planlanmış Davranış Kuramı

Çalışmanın kuramsal alt yapısı Ajzen (1991) tarafından geliştirilen Planlanmış Davranış Kuramı (Theory of Planned Behavior)'na dayanmaktadır. Bu kuram, sosyal psikoloji bakış açısına bağlı olarak davranışın öngörülmesini sağlayan ve Fishbein ve Ajzen (1975) tarafından geliştirilmiş Gerekçelendirilmiş Eylem Kuramı (Theory of Reasoned Action)'nın bir üst versiyonudur. Gerekçelendirilmiş Eylem Kuramı, davranışa yönelik tutumlar ile öznel normların insanların davranışsal eğilimlerinin, davranışsal eğilimlerin de davranışın bir öncülü olduğunu varsaymaktadır. Davranışsal eğilim, insanların davranışlarını gerçekleştirme ya da gerçekleştirilmeme yönündeki niyetlerini ifade etmektedir. Tutum kavramının kapsamı ise geleneksel olarak nesnelere, insanlar ya da kurumlara yönelik sahip olunan tutumları değil, bir davranışı sergilemeye yönelik bireyin sahip olduğu tutum olarak değerlendirilmektedir. Öznel norm ise bireyin ilgili davranışı olumlu olarak değerlendirmesi ve/veya önem atfettiği sosyal etkileycilerin kendisinin bu davranışı sergilemesini desteklediğini düşünmesi ile ilgilidir (Kocagöz ve Dursun, 2010, p. 140). Ajzen (1985) daha sonraki çalışmasında aslında birçok davranışın; davranışı sergilemek için gereksinim duyulan kaynak ya da yetenek gibi unsurlara sahip olmadan gerçekleştirilemeyeceğini vurgulamıştır. Bu sayede insanın tam anlamıyla üzerinde hiçbir kontrolünün (imkân, kaynak, yetenek vb.) olmadığı bu türlü davranışlarla ilgili olarak modele algılanan davranışsal kontrol değişkenini eklemek suretiyle Planlanmış Davranış Kuramını geliştirmiştir. Algılanan davranışsal kontrol, insanın bir davranışı sergilemesi üzerinde sahip olması gereken yetenek ve imkân düzeyine ilişkin öznel algılaması olarak tanımlanabilir. Bir diğer deyişle insanın bir davranışı sergileme eğilimi üzerinde sahip olduğu kaynak ve imkân ne kadar fazlaysa ve karşı karşıya kaldığı engel ne kadar az ve/veya aşılması kolaysa, insanın sergilemeyi düşündüğü davranış ve davranış eğilimi üzerindeki kontrolü de o kadar yüksek olacaktır. Şekil 1'de de gösterildiği üzere davranışsal eğilimi belirleyen üç değişken yer almaktadır. Algılanan davranışsal kontrol ile davranış arasındaki etkinin kesik çizgili gösterilmesinin nedeni, kimi zaman algılanan davranışsal kontrolün, davranışsal niyetin aracılığına gerek duyulmadan doğrudan bireyin sergilediği davranışı açıklayabilme potansiyelidir (Ajzen, 1991, pp. 184-185).

Planlanmış Davranış Kuramı; pazarlama, sağlık, lojistik, psikoloji, bilgi teknolojileri (Yadav ve Pathak, 2016; Kelleher vd, 2016; Kaplan vd., 2016; Ajzen ve Driver, 1992; Cooke ve French, 2008) gibi birbirinden çok farklı alanlarda gerçekleştirilen çalışmalarda kullanıldığı gibi girişimcilik eğilimi ve tutumu konu alan birçok çalışmada da gerçekleştirilen araştırmaların kuramsal temelini oluşturduğu görülmektedir (Çetinkaya Bozkurt, 2014; Marangoz vd., 2014; Karimi vd., 2013; Kalkan, 2011; Gird ve Bagraim, 2008).

Şekil 1: Planlanmış Davranış Kuramı

Kaynak: Ajzen, I. (1991). *Theory of Planned Behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, p. 182.

2. Kavramsal Çerçeve

Girişimcilik faaliyetinde bulunmayı sağlayan girişimcilik niyeti, kişinin diğer kariyer seçeneklerinden ziyade çevresindeki potansiyel fırsatları değerlendirmesini sağlayacak bir işletme kurma ve girişim başlatma düşüncesini yansıtmaktadır (Karabey, 2013, s. 147). Bir diğer deyişle girişimciliğin en önemli öncüllerinden biri olan ve karar verme aşamasını oluşturan girişimcilik eğilimi üzerinde bireyin sahip olduğu tutum ve inançlarının yönü önemli bir etkiye sahip olacaktır (Krueger ve Brazeal, 1994; Franke ve Luthje, 2004). Girişimcilik olgusuna olumlu bir tutuma sahip olan bireylerin bu yöndeki kazanımları elde etmeye yönelik yatkınlıkları, olumsuz tutum ya da inanca sahip olanlara göre daha yüksek olacaktır. Bu varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmanın birinci hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₁: *Girişimcilik tutumu, girişimcilik eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.*

Finansal okuryazarlık kavramı temel olarak bireyin para yönetme yetkinliği ile ilgilidir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD)'ne akredite bir sivil toplum örgütü olan ve Türkiye'de finansal okuryazarlığın artırılmasını hedefleyen Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) bu kavramı, "kişinin para kullanma ve yönetimi hakkında bilgiyle değerlendirme yapması ve etkili karar verme yetisi" ve "bireylerin gelirlerini, birikim ve yatırımlarını akıllıca değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğine sahip olabilme durumu" olarak tanımlamaktadır. Yalnızca bilgiye ulaşım onu anlama, yorumlama ve karar verme süreci şeklinde kısıtlanmaması gereken finansal okuryazarlık, beraberinde finansal kararlarla ilişkili bilginin araştırılması, bu bilginin değerlendirilmesi ve finansal sorunların çözümünde yarar sağlayacak şekilde kullanılması olarak sıralanabilecek üç temel beceriyi de içermektedir (Hayta, 2011, s. 49). Girişimcilik eğilimlerini belirleyen özellikleri konu alan çalışmaların bulgularıyla finansal okuryazarlığı etkileyen özellikleri konu alan çalışmaların sonuçları karşılaştırıldığında aynı ya da birbirine çok yakın faktörlerin etkisi altında oldukları görülmektedir. Bu özelliklerden bazıları; bağımsızlık, zenginlik, kariyer isteği (Sezer, 2013; Delavande vd., 2008), yenilikçi olma (Karabulut, 2009; Béres ve Huzdik, 2012), kişilik özellikleri (Hmieleski ve Corbett, 2006; Monticone, 2011), aile çevresine ilişkin özellikler (Lusardi vd., 2010; Şeşen ve Basım, 2012)

olarak sıralanabilir. Bu varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmannın ikinci hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₂: Finansal okuryazarlık, girişimcilik eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

Girişimcilik tutumu, bireyin girişimde bulunmaya ilişkin sahip olduğu inançlara ve sonuçlara yönelik olumlu ya da olumsuz öznel değerlendirme derecesi olarak tanımlanabilir. Bu türlü değerlendirmelerin yönü ile davranış arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı ancak üçüncü bir değişken olan girişimcilik eğiliminin varlığına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Kocagöz ve Dursun, 2010, s. 140). Girişimcilik davranışının sergilenmesi, bireyin aynı zamanda sosyal çevresinde önem verdiği kişilerin fikirlerine ve desteklerine bağlı olarak şekillenmektedir. Bireyin girişimcilik tutumunun varlığı ise başarıya ihtiyacı içinde olan yenilikçi, kendine güvenen, hoşgörü sahibi ve iletişim becerilerine ilişkin kişilik özelliklerine bağlı olarak şekillenmektedir (Bozkurt ve Erdurur, 2013, ss. 59-60). Bu durum aynı zamanda birey açısından çevresindeki kişilere yönelik algıladığı sosyal desteğin de olumlu yönde oluşmasına neden olabilir. Bu varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmannın üçüncü hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₃: Girişimcilik tutumu, algılanan sosyal destek üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

Finansal okuryazarlık bireyler için birçok açıdan önemlidir. Finansal konularda bilgi ve beceri sahibi olan bireyler kısa ve uzun dönem ihtiyaçları ile ilgili daha doğru kararlar verebilmekte, finansal ürünler arasında daha bilinçli seçimler yapabilmektedirler. Bu kişiler, ihtiyaçları olmayan hizmet ve ürünleri satın almaktan kaçınmakta ve kendilerini finansal açıdan sıkıntıya sokabilecek riskleri üstlenmemektedir (Er vd., 2014, s. 117). Böylesine bir etkinin varlığını gözetken bireyin, sosyal yaşantısında stresli yaşam olayları ve endişelere karşı bir tampon vazifesi görecektir insani ilişkileri geliştirmesi olasıdır. Sosyal destek, bireylerin birbirleri ile iyi ilişkiler içinde olmasını ve bu ilişkilerin kalitesini ifade etmektedir (Leavy, 1983, s. 3). Bu varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmannın dördüncü hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₄: Finansal okuryazarlık, algılanan sosyal destek üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

Girişimcilik eğiliminin, girişimcilik sürecinin başlatılması ve sürdürülmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Abraham ve Sheeram (2003)'a göre "eğilim", sosyal psikoloji alanyaznında davranışın en yakın öncülü olarak kabul edilmektedir. Girişimcilik eğilimi ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda bu eğilimi etkileyen faktörlerin başında bireyin kişilik özelliklerinin, eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet (Kolvereid, 1996) gibi faktörlerin etkisi olduğu kadar sosyal çevresi tarafından destek görmesi ve onaylanmasının önemi de vurgulanmıştır. Procidano ve Heler (1983)'e göre bireyin ihtiyaç duyduğuna inandığı destek, bilgi ve geri beslemenin sağlanma derecesidir. Hofstede (2001)'ye göre Türk toplumunun toplulukçuluk yönelimi yüksektir. Bu sayede işbirliği, sadakat ve bağlılığın yeri yüceltilirken, grup içinde fikir ayrılıkları ve çatışmalardan mümkün mertebe kaçınılır (Thomas ve Au, 2002, p. 261). Bu türlü toplumsal değer yargılarının varlığı, bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde çevresindeki sosyal ilişki içerisinde olduğu kişilerin fikirlerini önemsemesi söz konusu olabilir. Bu varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmannın beşinci hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₅: Algılanan sosyal destek, girişimcilik eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

Girişimcilik tutumu ile finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi üzerindeki pozitif yönlü etkisinin olup olmadığını test etmek üzere oluşturulan hipotezlerin doğrulanması neticesinde sonuçlar, ampirik olarak ortaya konulmuş olsa bile çalışmanın temel sorunu çözülememiş olacaktır. Çalışmanın temel sorunsalı girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracılık rolünü ortaya koymaktır. Bu

varsayım ve açıklamalar doğrultusunda araştırmanın altıncı ve yedinci hipotezleri aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₆: Girişimcilik tutumu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracılık rolü vardır.

H₇: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracılık rolü vardır.

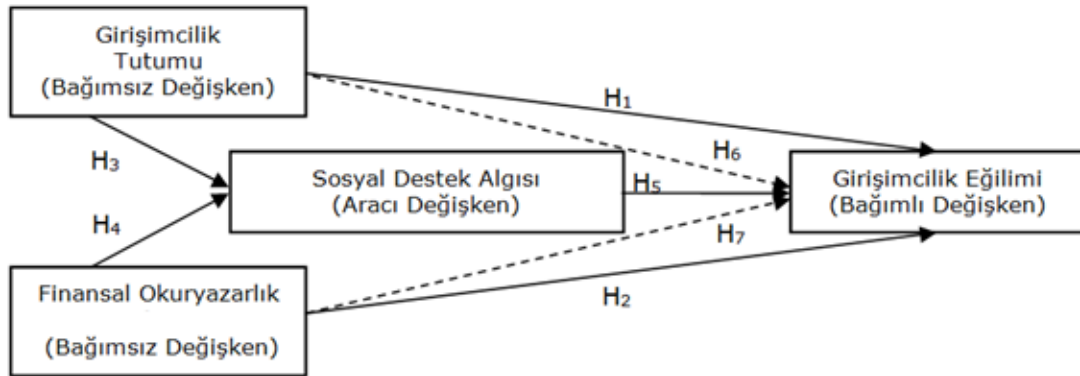
3. Yöntem

Araştırmanın yöntemi, süreç olarak aşağıdaki biçimde ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Modeli

Bireylerin girişimcilik eğilimlerinin artırılması ve bunu destekleyecek unsurların geliştirilmesi ancak buna ilişkin etkenlerin doğru bir şekilde saptanmasıyla mümkündür. Girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğiliminin bir öncülü olduğu ve algılanan sosyal desteğin, girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki üzerinde aracı bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle çalışmanın amacı, Şekil 2’de gösterildiği üzere üniversite öğrencilerinin girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi ilişkisi ve bu ilişki üzerinde sosyal destek algısının aracılık rolünü ampirik olarak belirlemektir.

Şekil 2: Araştırma Modeli

Not: —————> Doğrudan Etki, - - - - -> Aracı Etki

Çalışma kapsamında Planlanmış Davranış Kuramına ait modele alternatif bir yaklaşımla, araştırma modeli çizilmiştir. Bağımsız değişken konumunda olan girişimcilik tutumu, davranışa yönelik tutumu; bir diğer bağımsız değişken konumunda olan finansal okuryazarlık, algılanan davranışsal kontrolü; aracı değişken konumunda olan algılanan sosyal destek, öznel (subjektif) normu ve son olarak bağımlı değişken konumunda olan girişimcilik eğilimi de, davranışsal eğilimi temsil etmektedir.

3.2. Araştırma Soruları ve Araştırmanın Varsayımları

Çalışmada cevap aranacak sorular şu şekilde ifade edilebilir;

- Girişimcilik tutumu, girişimcilik eğiliminin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
- Finansal okuryazarlık, girişimcilik eğiliminin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
- Girişimcilik tutumu, algılanan sosyal desteğin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

- Finansal okuryazarlık, algılanan sosyal desteğin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
- Algılanan sosyal destek, girişimcilik eğiliminin istatistiksel açıdan anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
- Girişimcilik tutumu ile girişimcilik eğilimi arasında algılanan sosyal desteğin aracı rolü bulunmakta mıdır?
- Finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasında algılanan sosyal desteğin aracı rolü bulunmakta mıdır?

Örneklem grubundaki öğrencilerin, anket formunda yer alan ifadeleri doğru bir şekilde algılayıp yanıtlayabilecek eğitim ve sosyo-kültürel düzeye sahip oldukları varsayılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini, Eylül-Ağustos 2016 tarihleri arasında Dumlupınar Üniversitesine bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi'nde Girişimcilik ya da Girişimcilik ve İnnovasyon dersi almış olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınacak katılımcılar için hazırlanan 400 adet anketten, 342'sinin geri dönüşü olmuş, 38 adet anket değerlendirme dışı bırakılmış, geri kalan 304 adet anket ise değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.4. Kullanılan Ölçüm Araçları

Phan vd. (2002, p. 158) tarafından geliştirilen ve "Girişimcilik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek toplamda "Size göre, konumunuzu ve saygınlığınızı arttırmak...", "Size göre, yatırım için para biriktirmek..." gibi dokuz maddeden oluşmakta ve her bir madde 1 ile 5 arası puanlanan (1: Çok Önemsiz, 5: Çok Önemli) Likert ölçeği ile ölçülmüştür. Artan puanlar girişimcilik tutumlarının yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Atkinson ve Messy (2012, p. 40) tarafından geliştirilen "Finansal Okuryazarlık Ölçeği" kullanılmak suretiyle literatür taramasında bahsedilen araştırmalarda kullanılan sorulardan derlenmiştir. Hazırlanan anket özellikle OECD çekirdek anketinde yer alan sorularla benzerlik göstermektedir. Ölçek bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek için tasarlanmış ve toplamda "Paramı planlayarak harcarım", "Ödemelerimi zamanında yaparım" gibi on iki maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 1 ile 5 arası puanlanan (1: Hiçbir zaman, 5: Her zaman) Likert ölçeği ile ölçülmüştür. Artan puanlar bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Zimet vd., (1988, p. 35) tarafından geliştirilen ve Eker vd. (2001, s. 25) Türkçe'ye uyarlanan "Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek toplamda "Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var", "Kararlarımı vermede ailem (annem, babam, esim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir." gibi on iki maddeden oluşmakta ve her bir madde 1 ile 5 arası puanlanan (1: Kesinlikle Hayır, 5: Kesinlikle Evet) Likert ölçeği ile ölçülmüştür. Artan puanlar algılanan sosyal desteğin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Yao vd. (2016, pp. 69-70) tarafından geliştirilen "Girişimcilik Eğilimi Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ölçmek için tasarlanmış ve toplamda "Öğrendiklerim sayesinde girişimci olmaya tam anlamıyla hazırım", "Girişimci olmak, kariyerimin başlangıç noktasıdır" gibi yedi maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 1 ile 5 arası puanlanan (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) Likert ölçeği ile ölçülmüştür. Artan puanlar üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

3.5. Analiz ve Bulgular

Verilerin analizinde, SPSS 16 paket programı ve Lisrel 8.51 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma kolayda örnekleme yöntemi tercih edilerek gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada veriler, anket yöntemiyle elde edilmiş ve araştırmada mevcut durumu analiz etmeye yönelik olarak yapılacak tanımlayıcı analizin yanı sıra değişkenler arasındaki farklılıkları ve ilişkileri ortaya çıkarabilmek için hipotez testleri kullanılmıştır. Ayrıca açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleriyle birlikte yapısal eşitlik modellemesi (YEM) gerçekleştirilmiş, son olarak da Sobel testi kullanılmıştır.

3.6. Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi

Temel Bileşenler Analizi ve Varimax rotasyon yöntemi kullanılarak yapılan açımlayıcı faktör analizi, en uygun faktör yapısı elde edilinceye kadar tekrarlanmış, faktör yükü taban değeri 0.60 olarak belirlenmiş, yeterli faktör yüküne sahip olmayan ölçek maddeleri ölçekten çıkarılmıştır. Aşağıda sırasıyla çalışmada kullanılan ölçeklere ilişkin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analiz bulgularına yer verilmektedir.

Girişimcilik Tutum Ölçeği: Ölçek, açımlayıcı faktör analiz sonuçlarına göre tek boyutludur. Kaiser-Mayer-Orkin (KMO) değeri .943 olarak bulunmuş ve Bartlett normal dağılım test sonucu anlamlı ($p < 0,001$) çıkmıştır. Bu değerler incelendiğinde seçilen örneklem grubunun yeterli ve verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin açıklayabildiği toplam varyans %80.51'dir. Maddelerin faktör yükleri .838 ile .929 arasında değişmektedir. Ölçeğin faktör yapısının sağlamasını yapmak için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen değerler ($\Delta\chi^2/sd = 2.60$, GFI = .97, AGFI = .93, NFI = .98, CFI = .99, RMSEA = .073, RMR = .01) sekiz maddeli, tek boyutlu yapıyı doğrulamaktadır.

Finansal Okuryazarlık Ölçeği: Ölçek, açımlayıcı faktör analiz sonuçlarına göre tek boyutludur. Kaiser-Mayer-Orkin (KMO) değeri .922 olarak bulunmuş ve Bartlett normal dağılım test sonucu anlamlı ($p < 0,001$) çıkmıştır. Bu değerler incelendiğinde seçilen örneklem grubunun yeterli ve verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin açıklayabildiği toplam varyans %73.51'dir. Maddelerin faktör yükleri .777 ile .895 arasında değişmektedir. Ölçeğin faktör yapısının sağlamasını yapmak için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen değerler ($\Delta\chi^2/sd = 2.54$, GFI = .97, AGFI = .93, NFI = .98, CFI = .99, RMSEA = .071, RMR = .02) sekiz maddeli, tek boyutlu yapıyı doğrulamaktadır.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Ölçek, açımlayıcı faktör analiz sonuçlarına göre tek boyutludur. Kaiser-Mayer-Orkin (KMO) değeri .924 olarak bulunmuş ve Bartlett normal dağılım test sonucu anlamlı ($p < 0,001$) çıkmıştır. Bu değerler incelendiğinde seçilen örneklem grubunun yeterli ve verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin açıklayabildiği toplam varyans %68.49'dur. Maddelerin faktör yükleri .766 ile .927 arasında değişmektedir. Ölçeğin faktör yapısının sağlamasını yapmak için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen değerler ($\Delta\chi^2/sd = 2.85$, GFI = .96, AGFI = .91, NFI = .98, CFI = .98, RMSEA = .078, RMR = .03) dokuz maddeli, tek boyutlu yapıyı doğrulamaktadır.

Girişimcilik Eğilimi Ölçeği: Ölçek, açımlayıcı faktör analiz sonuçlarına göre tek boyutludur. Kaiser-Mayer-Orkin (KMO) değeri .872 olarak bulunmuş ve Bartlett normal dağılım test sonucu anlamlı ($p < 0,001$) çıkmıştır. Bu değerler incelendiğinde seçilen örneklem grubunun yeterli ve verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin açıklayabildiği toplam varyans %74.51'dir. Maddelerin faktör yükleri .740 ile .912 arasında değişmektedir. Ölçeğin faktör yapısının sağlamasını yapmak için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen değerler ($\Delta\chi^2/sd = 2.86$, GFI = .99, AGFI = .94,

NFI= .99, CFI= .99, RMSEA= .078, RMR= .01) beş maddeli, tek boyutlu yapıyı doğrulamaktadır.

3.7. Ortak Yöntem Varyansı Analizi

Verinin tek bir örneklem grubundan toplanması ya da farklı yapıları içeren ölçüm araçlarının aynı anda kullanılması, genellikle yöntem ile ilgili çeşitli sorunlara yol açmaktadır (Malhotra vd., 2006, p. 1865). Bu bağlamda ortak yöntem varyansı sapmasının olup olmadığını test etmek için kullanılan yöntemlerden biride Harman'ın tek faktör testidir. Bu test, çalışmada kullanılan ölçeklere yönelik faktör analizi yapıldığında tüm faktörlerin tek ve genel bir faktörde toplanmaması gerektiğini varsaymaktadır. (Podsakoff vd., 2003, p. 889). Bu çerçevede dört değişken ile ilgili toplam 30 ifadeyle döngüsüz faktör analizi gerçekleştirildiğinde tüm faktörleri temsil eden tek ve genel bir faktörün açıkladığı varyans % 38,78'dir. Benzer şekilde faktör rotasyonlarının varimax yöntemi ile 90 derecelik rotasyonu sonucunda ortaya çıkan dört faktör, varyansın % 74,61'ini açıklamakta ve birinci faktörün açıklamış olduğu varyans miktarı % 25,35'dir. Elde edilen sonuçlar, çalışmada, ortak yöntem varyansı sorununun olmadığını göstermektedir.

3.8. Örneklem Kategorik Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamına alınan 304 katılımcının demografik özellikleri şu şekildedir: Katılımcılar cinsiyetleri bakımından değerlendirildiğinde % 45,7'si kadın, % 54,3'ü erkeklerden oluşmaktadır. Eğitim görülen bölüm açısından ise katılımcıların % 54,3'ü IIBF, % 23,4'ü UBYO, % 8,6'sı GSF ve % 13,8'i MF olduğu tespit edilmiştir. Eğitim ve öğrenim hayatları sonrasında katılımcıların mesleki idealleri yönüyle, % 49,3'ü kamu, % 40,5'i özel ve % 10,2'si kendi işini kurma biçiminde beyanda bulunmuştur.

3.9. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi Sonuçları

Çalışmada kullanılan değişkenlere ilişkin ölçek ortalamaları, standart sapmaları, içsel tutarlılık değerleri ve korelasyon değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Korelasyon ve Güvenilirlik Değerleri

Değişkenler	Ort.	S.S.	1	2	3	4
1 Girişimcilik Tutumu	2.63	1.06	(.87)			
2 Finansal Okuryazarlık	2.59	1.02	.640**	(.85)		
3 Algılanan Sosyal Destek	2.60	.97	.564**	.552**	(.84)	
4 Girişimcilik Eğilimi	1.99	.84	.364**	.338**	.648**	(.81)

N=304 **p<.01 Not: Parantez içindeki değerler Cronbach alfa güvenilirlik katsayısıdır.

Ölçülen değişkenlerin ortalamaları değerlendirildiğinde katılımcıların girişimcilik tutumu, finansal okuryazarlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin ortalama bir değere sahip olduğu, girişimcilik eğilimlerinin ise düşük düzeye sahip olduğu görülmektedir. Değişkenler arası korelasyonlar incelendiğinde ise nevrotik kişilik, istismarcı yönetim ve kişisel başarı hissinde azalma arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir.

3.10. Ölçüm Modelinin Oluşturulması

Araştırma hipotezlerinin Yapısal Eşitlik Modeli kullanılarak test edilmesine geçmeden önce, doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak ölçüm modeli oluşturulmuş ve değişkenler ile faktörler arasında bir uyum yani yüksek bir korelasyon olup olmadığı araştırılmıştır. Kovaryans matrisi ve Maksimum Benzerlik Tahmini (MLE) kullanılarak yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda bulunan parametre tahmin değerlerinin pozitif, 0,50 ile 0,99 değerleri arasında olması ve ayrıca teorik değerlerinin üzerinde t değerlerine sahip ve istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir. Bu durumda değişken, ait olduğu faktöre yüklenmiş demektir. Gözlenen

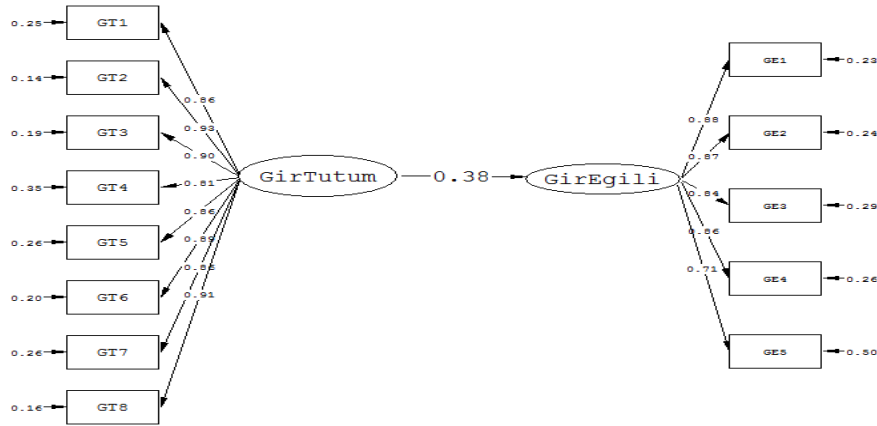
değişkenlere ilişkin parametre tahmin değerlerinin tümü pozitif, 0,50 değerinden büyük ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Doğrulayıcı faktör analiziyle ulaşılan değerler ($\Delta\chi^2= 813.97$, $df= 408$, $\Delta\chi^2/df= 1,99$, $RMSEA= 0.057$, $GFI= .91$, $AGFI = .89$, $IFI= .95$, $NFI= .91$, $NNFI= .95$, $CFI= .95$, $RMR=.078$) alanyazında genel kabul görmüş uyum istatistik referans değerleriyle (Şimşek, 2007, s. 14) karşılaştırıldığında ele alınan değişkenlere ilişkin en uygun faktör yapısına ulaşıldığı görülmektedir.

3.11. Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Modellerin Test Edilmesi

Yukarıda bahsedilen doğrulayıcı faktör analizi ile modelin gerekli fit değerleri sağlanmasından sonra, araştırma hipotezlerinin Yapısal Eşitlik Modeli kullanılarak test edilmesine geçilmiştir. Analiz için “Lisrel 8.51 for Windows” paket programı kullanılmış ve model parametrelerinin tahmininde doğrulayıcı faktör analizinde kullanılan Maksimum Benzerlik Yöntemi (MLE) uygulanmıştır. Araştırma modelinde, girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan ve algılanan sosyal destek aracılığıyla etkisi araştırılacaktır.

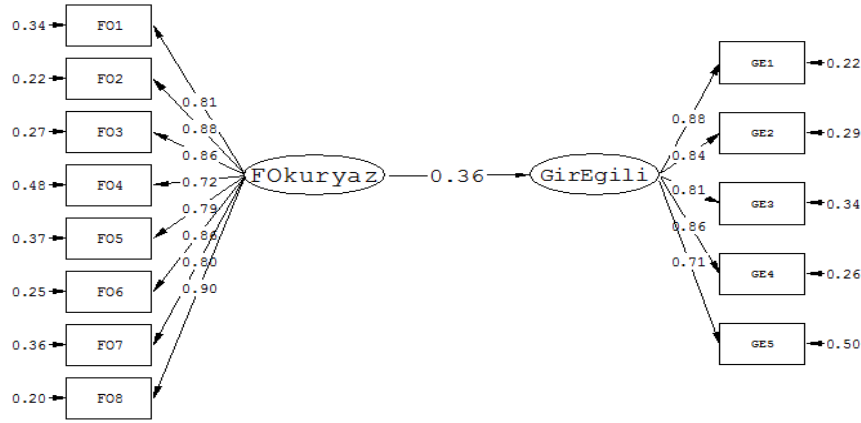
Bir değişkenin aracı değişken olabilmesi için dört temel kriteri sağlaması gerekmektedir (Baron ve Kenny, 1986, p. 1176); i) Bağımsız değişken, bağımlı değişkeni doğrudan anlamlı bir biçimde etkilemelidir. ii) Bağımsız değişken, aracı etkisi beklenen değişkeni anlamlı bir biçimde etkilemelidir. iii) Aracı etkisi beklenen değişken, bağımlı değişkeni anlamlı bir biçimde etkilemelidir. iv) Son kriter ise aracı değişken, bağımsız değişken ile birlikte tahmin edilen regresyon modeline dahil edildiğinde, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi azalmalı ya da tamamen ortadan kalkmalıdır. İlişki tamamen ortadan kalkarsa “tam aracı değişken”, ilişkinin azalması durumunda ise “kısmi aracı değişken” özelliği ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 1

Girişimcilik tutumunun, girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği YEM 1’de görülen yol üzerindeki değer, standart β katsayısıdır (Şekil 3). YEM 1, $p<0.01$ ($R^2=0.14$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.30$, $GFI=.90$, $AGFI=.88$, $IFI=.96$, $NFI=.94$, $NNFI=.96$, $CFI=.96$, $RMR=.057$) görüldükten ve H_1 hipotezi desteklendikten sonra ikinci hipotezin testine geçilmiştir.

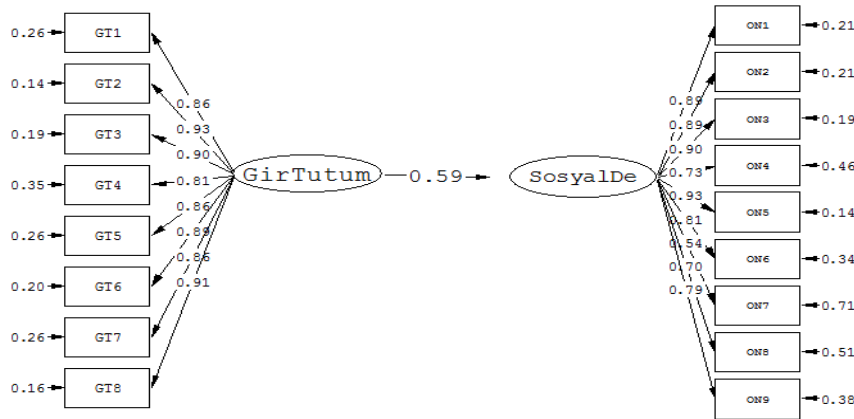
Şekil 4: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 2

Chi-Square=160.08, df=73, P-value=0.00000, RMSEA=0.063

Finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği YEM 2’de görülen yol üzerindeki değer, standart β katsayısıdır (Şekil 4). YEM 2, $p < 0.01$ ($R^2=0.13$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.19$, GFI=.92, AGFI=.91, IFI=.97, NFI=.95, NNFI=.97, CFI=.97, RMR=.061) görüldükten ve H_2 hipotezi desteklendikten sonra üçüncü hipotezin testine geçilmiştir.

Şekil 5: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 3

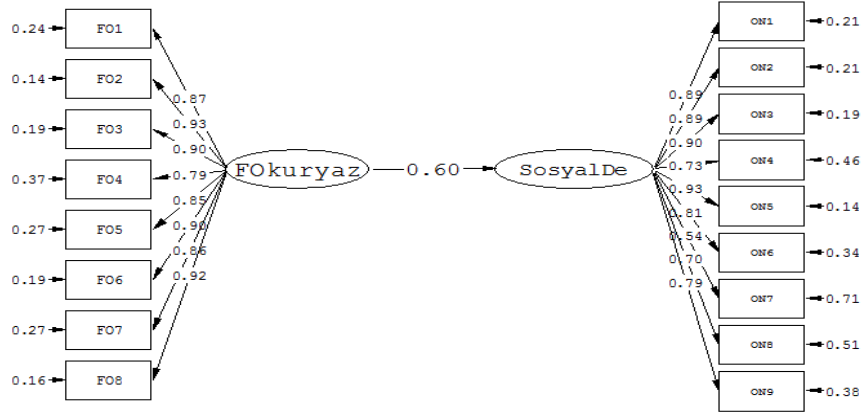

Chi-Square=276.60, df=128, P-value=0.00000, RMSEA=0.062

Girişimcilik tutumunun, algılanan sosyal destek üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği YEM 3’de görülen yol üzerindeki değer, standart β katsayısıdır (Şekil 5). YEM 3, $p < 0.01$ ($R^2=0.35$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.16$, GFI=.90, AGFI=.88, IFI=.97, NFI=.95, NNFI=.97, CFI=.97, RMR=.065) görüldükten ve H_3 hipotezi desteklendikten sonra dördüncü hipotezin testine geçilmiştir.

Finansal okuryazarlığın, algılanan sosyal destek üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği YEM 4’de görülen yol üzerindeki değer, standart β katsayısıdır (Şekil 6). YEM 4, $p < 0.01$ ($R^2=0.35$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.18$, GFI=.90, AGFI=.88, IFI=.97, NFI=.95, NNFI=.97, CFI=.97, RMR=.066) görüldükten ve H_4 hipotezi desteklendikten sonra beşinci hipotezin testine geçilmiştir.

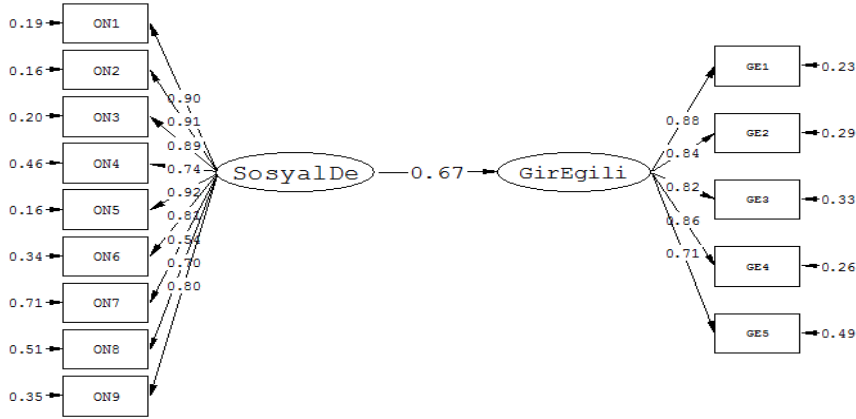
Şekil 6: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 4

Chi-Square=279.01, df=128, P-value=0.00000, RMSEA=0.062

Algılanan sosyal desteğin, girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği YEM 5’de görülen yol üzerindeki değer, standart β katsayısıdır (Şekil 7). YEM 5, $p < 0.01$ ($R^2=0.44$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.78$, GFI=.91, AGFI=.87, IFI=.96, NFI=.94, NNFI=.96, CFI=.96, RMR=.076) görüldükten ve H_5 hipotezi desteklendikten sonra altıncı hipotezin testine geçilmiştir.

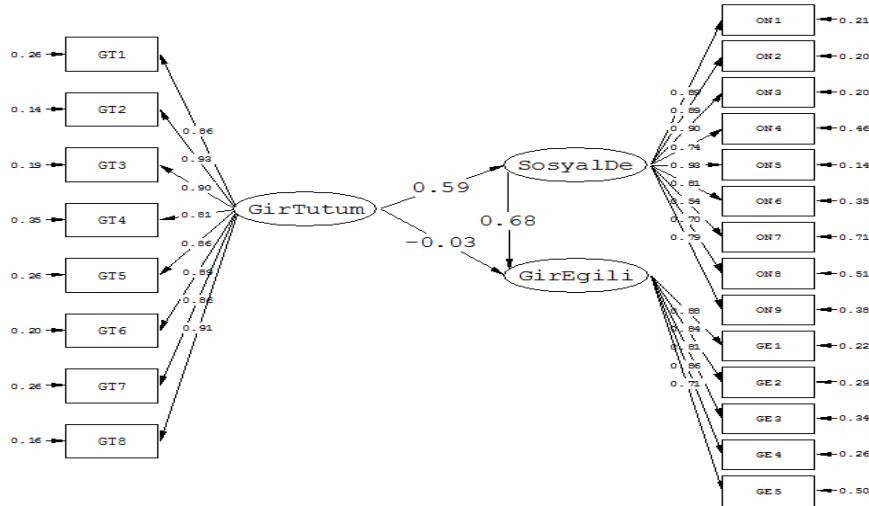
Şekil 7: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 5

Chi-Square=208.64, df=75, P-value=0.00000, RMSEA=0.077

Girişimcilik tutumunun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinde algılanan sosyal desteğin aracılık rolünün test edildiği YEM 6’da görülen yollar üzerindeki değerler, standart β katsayısıdır (Şekil 8). YEM 6, $p < 0.01$ ($R^2=0.45$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.30$, GFI=.90, AGFI=.89, IFI=.96, NFI=.93, NNFI=.95, CFI=.96, RMR=.069) görülmüş ve H_6 hipotezi desteklenmiştir.

Şekil 8: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 6

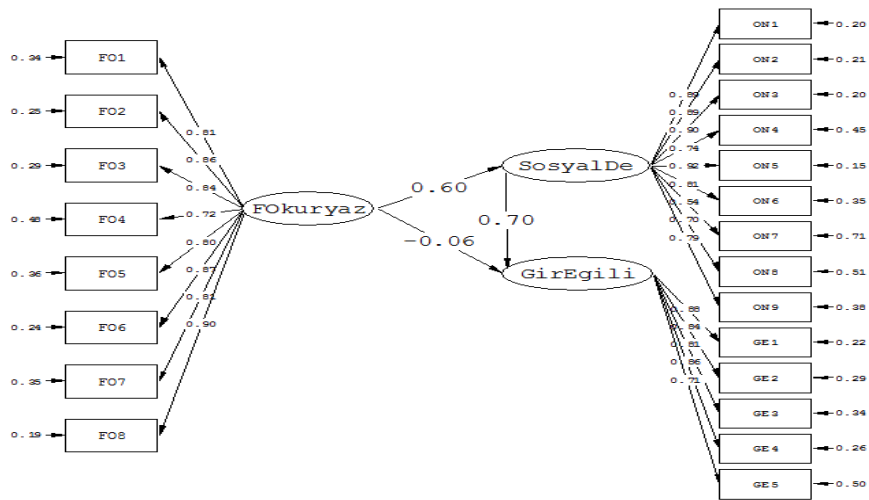

Chi-Square=504.67, df=219, P-value=0.00000, RMSEA=0.066

YEM 1’de girişimcilik tutumu, girişimcilik eğilimini anlamlı bir şekilde olumlu yönde etkilediği görülmektedir. YEM 3’ün tahmin sonucu ise girişimcilik tutumunun anlamlı bir biçimde algılanan sosyal desteği arttırdığını göstermektedir. YEM 5’de ise algılanan sosyal desteğin, girişimcilik eğilimini arttırdığı görülmektedir. Tahmin edilen YEM 6’da ise aracı değişkenin, açıklayıcı değişken olarak modele dâhil edilmesiyle birlikte YEM 1’de elde edilen katsayının (0.38) azaldığı (-0.03) ve istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Buna göre girişimcilik tutumunun, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi, algılanan sosyal destek aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu nedenle sonuçlar tam aracılık etkisini ortaya koymaktadır.

Finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinde algılanan sosyal desteğin aracılık rolünün test edildiği YEM 7’de görülen yollar üzerindeki değerler, standart β katsayısıdır (Şekil 9). YEM 7, $p<0.01$ ($R^2=0.45$) anlamlılık düzeyinde geçerli uyum değerlerine sahip olduğu ($\Delta\chi^2/df= 2.31$, GFI=.90, AGFI=.88, IFI=.95, NFI=.92, NNFI=.95, CFI=.95, RMR=.072) görülmüş ve H_7 hipotezi desteklenmiştir.

Şekil 9: Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) 7

Chi-Square=501.82, df=217, P-value=0.00000, RMSEA=0.066

YEM 2’de finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimini anlamlı bir şekilde olumlu yönde etkilediği görülmektedir. YEM 4’ün tahmin sonucu ise finansal okuryazarlığın anlamlı bir biçimde algılanan sosyal desteği arttırdığını göstermektedir. YEM 5’de ise algılanan sosyal

desteğin, girişimcilik eğilimini arttırdığı görülmektedir. Tahmin edilen YEM 7’de ise aracı değişkenin, açıklayıcı değişken olarak modele dâhil edilmesiyle birlikte YEM 2’de elde edilen katsayının (0.36) azaldığı (-0.06) ve istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Buna göre finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi, algılanan sosyal destek aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu nedenle sonuçlar tam aracılık etkisini ortaya koymaktadır.

Bir aracılık etkisinin bulunması durumunda bu etkinin istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının doğrulanması Sobel (1982, p. 299) testi aracılığıyla yapılmaktadır. Sobel testi, Hayes (2009, pp. 409-410)’in SPSS programı için geliştirmiş olduğu makro aracılığıyla yapılmıştır. YEM 6 için yapılan Sobel testine göre, algılanan sosyal desteğin aracılık etkisinin istatistikî olarak anlamlı olduğu doğrulanmıştır ($z=8.37$; Std.Hata=0.036; $p<0.01$). Ayrıca YEM 7 için yapılan Sobel testi sonucuna göre, algılanan sosyal desteğin de aracılık etkisinin istatistikî olarak anlamlı olduğu doğrulanmıştır ($z=8.26$; Std.Hata=0.038; $p<0.01$).

4. Sonuç

Çalışmanın kuramsal alt yapısı Planlanmış Davranış Kuramına (Ajzen, 1991) dayanmaktadır. Bu kurama göre, davranışın önemli bir öncülü konumundaki davranışsal eğilimler; davranışa yönelik tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol değişkenlerinin belirleyiciliğine dayanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Dumlupınar Üniversitesi’ne bağlı İktisadi ve İdari Bilimler, Güzel Sanatlar ve Mühendislik Fakülteleri ile Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu’nda eğitim gören, “Girişimcilik” ya da “Girişimcilik ve İnovasyon” dersi almış olan öğrencilerin girişimcilik tutumları ve finansal okuryazarlık düzeylerinin girişimcilik eğilimleri ile arasındaki regresyon ilişkisinde algılanan sosyal desteğin aracılık etkisi incelenmiştir.

Çalışmada, araştırma bulgularına ulaşmak için sırasıyla tanımlayıcı analizlerin yanı sıra keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizleri ve yapısal eşitlik modellemesi uygulanmıştır. Son olarak aracılık etkisinin anlamlılığı ise Sobel testi ile belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

i. Girişimcilik tutumu, girişimcilik eğilimini istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bu bulgu bireyin girişimci olma konusunda sahip olduğu olumlu ya da olumsuz kanaatlerin, girişimcilik eğilimine sahip olması üzerinde bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen bu sonuç, Kalkan (2011), Çelik vd. (2014), Shook ve Bratianu (2010) ve Souitaris vd. (2007)’nin bulgularıyla uyumludur.

ii. Finansal okuryazarlığın, girişimcilik eğilimini istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Girişimcilik eğilimine sahip olmak aynı zamanda riskli yatırım kararları verebilme becerisine sahip olmakla eşdeğer tutulabilir. Girişimci eğilime sahip olmada her ne kadar cinsiyete dayalı (Bajtelsmit ve Bernasek, 1996) ve toplumsal roller (Ansong ve Gyensare, 2012) gibi demografik faktörlerin etkili olduğunu ileri süren çalışmalar olsa da Halko vd. (2012)’nin, bu türlü demografik faktörleri kontrol altına alarak gerçekleştirdikleri çalışmada, riskli kararların verilmesinde bireyin finansal konular ya da yatırım araçları hakkında az bilgi sahibi olmasından kaynaklandığı saptanmıştır. Bu bağlamda bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, girişimcilik eğilimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

iii. Girişimcilik tutumu, algılanan sosyal desteği istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bu durum aslında bireyin girişimcilik tutumuna sahip olması için gereken kişilik özelliklerine bağlı olarak biçimlenmektedir şeklinde düşünülebilir. Girişimcilik tutumuna sahip olan bireylerin beş faktör kişilik kuramı ekseninde gerçekleştirilen araştırmaların bulguları bu kişilerin düşük nevrotik (Chen vd., 1998) ve düşük uyumluluk (Seibert ve Kraimer, 2001) özelliklerine sahip olmakla birlikte, dışadönük (Costa ve McCrae, 1992), gelişime açık (Gartner, 1985) ve sorumluluk (Barrick vd., 2001) kişilik özelliklerinin varlığına dikkat çekmektedir. Bu

türlü kişilik özellikleri aslında bireyin sosyal çevresini oluşturanlarla iyi ilişkiler içinde olmasını, kendisine değer verilen, ilgi gösterilen, saygı duyulan ve kendine has bir iletişim ağının oluşmasının önünü açmaktadır.

iv. Finansal okuryazarlığın, algılanan sosyal desteği istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Buna göre günümüzde sosyal güvenlik yasalarındaki değişim ve anlaşılması güç finansal ürün çeşitliliğinin varlığı, bireylerin finansal yönetimlerinde aktif bir biçimde rol almalarını gerektirmiştir. Bu durumun her şeyden önce ekonomik krizlerden ya da dalgalanmalardan bireyin kendini koruma ihtiyacına bağlı olarak geliştiği söylenebilir (Shahrabani, 2012) aslında geleceği, bugüne tercih eden insanların finansal okuryazarlığa ilişkin bilgiyi edinebilmek için daha fazla eğilime sahip oldukları şeklinde de ifade edilebilir (Lusardi vd., 2010). Yaşam bütünlüğü içinde böylesine tasarruf ve yatırım problemlerini kendine sorun edinen bireyin, sosyal yaşantısında stresli yaşam olayları ve zorlanmalara karşı bir tampon vazifesi görecektir insani ilişkileri geliştirmesi ve korumaya çalışması olasıdır. Ayrıca algılanan sosyal desteğin, finansal okuryazarlığa bağlı olarak riskli yatırım eğilimi söz konusu olduğunda karar vericiye olumlu rehberlik edeceği ve muhtemel beklenmedik durumların duygusal iniş-çıkışlarına tolerans göstermelerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

v. Algılanan sosyal destek, girişimcilik eğilimini istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Buna göre riskli girişimlerin belirsiz doğasının getireceği kaygılarla baş etmede, sosyal destek algısı yüksek olan bireylerin daha başarılı olacağı düşünülmektedir. Bir diğer deyişle bireyin çevresinden sosyal ve psikolojik desteği yüksek düzeyde algılıyor olması; kimi olumsuz yaşam durumlarını elimine edilmesine ya da etkisini azaltmasına, bireyin dayanma gücünün desteklenmesine ve çevresel stres kaynaklarına kısmen ya da tümüyle tampon görevi görmesine neden olmaktadır (House, 1981). Bu durum beraberinde algılanan sosyal destek düzeyi yüksek olan bireylerin, riskli yatırım kararları verme gibi davranışların öncülü niteliğinde olan girişimcilik eğilimi ile arasında olumlu bir ilişkinin varlığını gözler önüne sermektedir.

vi. Girişimcilik tutumu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin tam aracılık rolü saptanmıştır. Buna göre, öğrencilik yaşamının son bir ya da iki yılı içinde bulunan bireylerin girişimcilik tutumlarına bağlı olarak ortaya çıkan girişimcilik eğilimleri, algılanan sosyal destek aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bir başka deyişle üniversite öğrencilerinin girişimcilik tutumlarına bağlı olarak girişimcilik eğilimlerine sahip olabilmeleri için sosyal destek algısına sahip olmaları gerekmektedir. Algılanan sosyal desteğin iki değişken arasındaki ilişkide oynadığı belirleyici rol, öğrencilik yaşamından girişimci olarak iş yaşamına ilk kez adım atmak üzere olan birey açısından sosyal desteğe ne denli ihtiyaç duyduğu görüşüne dayandırılabilir.

vii. Finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin tam aracılık rolü saptanmıştır. Buna göre, öğrencilik yaşamının son bir ya da iki yılı içinde bulunan bireylerin sahip olduğu finansal okuryazarlık düzeyinin, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi algılanan sosyal destek aracılığıyla gerçekleşmektedir. Algılanan sosyal desteğin, finansal okuryazarlık ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide oynadığı belirleyici rol, öğrencilik yaşamından girişimci olarak iş yaşamına ilk kez adım atmak üzere olan birey açısından çevresi tarafından algıladığı sosyal desteğe ne denli ihtiyaç duyduğu görüşüne dayandırılabilir. Aynı zamanda bu bulgu Hofstede'nin yaptığı çalışmada sonuçlarında ortaya çıkan; Türklerin, bireycilik eğilimlerinin, toplumcu eğilimlere göre daha düşük olarak saptanması bulgusu ile de ilintili olabileceği düşünülebilir (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 367). Bu türlü toplumsal değer yargılarının varlığı, üniversite sıralarında eğitim görmekte olan bireylerin her ne kadar finansal okuryazarlık düzeyleri yönüyle kendilerini girişimcilik eğilimleri üzerinde hazır hissediyor olsalar da çevrelerinde yer alan ve sosyal ilişki içerisinde olduğu kişilerin fikirlerini ve desteklerini önemsemelerinin önüne geçememektedir.

Çalışmada yer alan girişimcilik tutumu, finansal okuryazarlık, algılanan sosyal destek ve

girişimcilik eğilimi değişkenlerine yönelik ölçüm, kişisel beyan yoluyla ve katılımcıların algılamalarına dayanmaktadır. Ayrıca yapılan çalışma, kesitsel bir araştırma olduğu ve kolayda örnekleme metodu kullanılarak gerçekleştirildiği için neden-sonuç çıkarımı ve bulgularının genellenebilirliği ile ilgili kısıtları mevcuttur. Bu çalışmada ulaşılan bulgular, aslında üniversite sıralarında girişimci olmayı planlamalarında girişimcilik tutumu ve finansal okuryazarlık değişkenlerine göre algılanan sosyal desteğin ne derece belirleyici bir güce sahip olduğunu vurgulaması açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Abraham, C., & Sheeran, P. (2003). Acting on intentions: The role of anticipated regret. *British Journal of Social Psychology*, 42, 495–511.
- Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: A theory of planned behavior. In J. Kuhl & J. Beckmann (Eds.), *Action control from cognition to behavior* (pp. 11-39). Berlin: Springer-Verlag.
- Ajzen, I. (1991). Theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Ajzen, I., & Driver, B. L. (1992). Application of the theory of planned behavior to leisure choice. *Journal of Leisure Research*, 24(3), 207-224.
- Ansong, A. ve Gyensare, M. A. (2012). Determinants of university working-students' financial literacy at the university of Cape Coast, Ghana. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 126-133.
- Arifatul H. M., Zainol B., Zakiyah S. & Adura A. (2010). Predicting entrepreneurship intention among Malay University accounting students in Malaysia. *UNITAR e-Journal*, 6(1), 1–10.
- Atkinson, A. & Messy F. (2012). *Measuring financial literacy: Results of the OECD/ international network on financial education (INFE) pilot study*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, France: OECD Publishing.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: Sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 101-120.
- Bajtelsmit, V. L. & Bernasek, A. (1996). Why do women invest differently than men?. *Financial Counseling and Planning*, 7, 1-10.
- Baron, R. & Kenny, D. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.
- Barrick, M. R., Mount, M. K. & Judge, T. A. (2001). Personality and performance at the beginning of the new millennium: What do we know and where do we go next? *International Journal of Selection and Assessment*, 9, 9-30.
- Béres, D. & Huzdik, K. (2012). Financial literacy and macro-economics. *Financial Literacy in Focus*, 298-312.
- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K.(2013). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimindeki etkisi: Potansiyel girişimciler üzerinde bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Chen, C.C., Greene, P.G. & Crick, A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers?. *Journal of Business Venturing*, 13, 295–316.

- Cooke, R. & French, D. P. (2008). How well do the theory of reasoned action and theory of planned behavior predict intentions and attendance at screening programmes? A meta-analysis. *Psychology & Health, 23*(7), 745-765.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (1992). *Revised NEO personality inventory (NEO-PI-R) and NEO five factor inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: PAR.
- Çelik, A., İnce, M. ve Bozyiğit, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini etkileyen ailesel faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7*(3), 113-124.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2014). Planlanmış davranış teorisi çerçevesinde öğrencilerin girişimci olma niyetlerinin incelenmesi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 27-46.
- Delavande, A., Rohwedder, S. & Willis, R. J. (2008). *Preparation for retirement, financial literacy and cognitive resources*. Michigan Retirement Research Center Working Paper No. 2008-190, University of Michigan.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi, 12*(1), 17-25.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(4), 113-126.
- Gartner, W.B. (1985). A conceptual framework for describing the phenomenon of new venture creation. *Academy of Management Review, 10*(4), 696-706.
- Gird, A. & Bagraim, J. (2008). The theory of planned behavior as predictor of entrepreneurial intent amongst final-year university students. *South African Journal of Psychology, 38*(4), 711-724.
- Halko, M. L., Kaustia, M. & Alanko, E. (2012). The gender effect in risky asset holdings. *Journal of Economic Behavior & Organization, 83*, 66-81.
- House, J. (1981). *Work stress and social support*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Hayes, A. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication Monographs, 76*, 408-420.
- Hayta, A. B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hmieleski, K. M. & Corbett, A. C. (2006). Proclivity for improvisation as a predictor of entrepreneurial intentions. *Journal of Small Business Management, 44*(1), 45-63.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. London: Sage Publications.
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER). <http://www.fo-der.org/edit-post/> (Erişim Tarihi: 11.08.2016)
- Fishbein, M., & Ajzen, I., (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: an introduction to theory and research, reading*. MA: Addison-Wesley.
- Franke, N. & Luthje, C. (2004). Entrepreneurial intentions of business students: a benchmarking study. *International Journal of Innovation and Technology Management, 1*(3), 269-88.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayın Evi.

- Kalkan, A. (2011). Kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), 189-206.
- Kaplan, S., Gruber, J., Reinthaler, M. & Klauenberg, J. (2016). Intentions to introduce electric vehicles in the commercial sector: A model on the theory of planned behavior. *Research in Transportation Economics*, 55, 12-19.
- Karabey, C. N.(2013). Girişimsel düşünceyi anlamak: Düşünme tarzı ve risk tercihinin girişimsel özyeterlilik ve girişimcilik niyeti ile ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(3), 143-159.
- Karabulut, A. T. (2009). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ve eğilimlerini belirleme. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 26(1), 331-356.
- Karimi, S., Biesmans, H. J., Lans, T., Chizari, M., Mulder, M. & Mahdei, K. N. (2013). Understanding role models and gender influences on entrepreneurial intentions among college students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 204-214.
- Kelleher, S., FitzGerald, S. & Hegarty, J. (2016). Factors that influence nursing and midwifery students' intentions to study abroad: A qualitative study using the theory of planned behavior. *Nurse Education Today*, 44, 157-164.
- Kocagöz, E. ve Dursun, Y. (2010). Algılanan davranışsal kontrol, Ajzen'in teorisinde nasıl konumlanır? Alternatif model analizleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 139-152.
- Kolvereid, L. (1996). Prediction of employment status choice intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 21(4), 47-57.
- Krueger, N. F. & Brazeal, D.V. (1994). Entrepreneurial potential and potential entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory And Practice*, 18(1), 91-104.
- Leavy, R. L. (1983). Social support and psychological disorder: A review. *Journal of Community Psychology*, 11(1), 3-21.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal Of Consumer Affairs*, 44 (2), 358-380.
- Malhotra, N.K., Kim, S.S. & Patil, A. (2006). Common method variance in IS research: A comparison of alternative approaches and a reanalysis of past research. *Management Science*, 52 (12), 1865-1883.
- Manev, I. M. & Manolova, T. S. (2010). Entrepreneurship in transitional economies: Review and integration of two decades of research. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 15(1), 69-99.
- Marangoz, M., Kaya, F. ve Bakan, H. (2014). Eğitim alanı girişimcilik niyetini nasıl etkilemektedir? Üniversite öğrencilerine yönelik bir inceleme. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 75-95.
- Monticone, C., (2011). *Financial literacy and financial advice: theory and empirical evidence*. Unpublished doctorate thesis, Torino University, Italy.
- Phan, P. H., Wong, P. K. & Wang, C. K. (2002). Antecedents to entrepreneurship among university students in singapore: Beliefs, attitudes and background. *Journal of Enterprising Culture*, 10(2), 151-174.

- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88 (5), 879-903.
- Procidano M. E. & Heler, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American Journal of Community Psychology*, 11(1), 1-22.
- Seibert, S.E. & Kraimer, M.L. (2001). The five-factor model of personality and career success. *Journal of Vocational Behavior*, 58, 1–21.
- Sezer, C. (2013). Kariyer olarak girişimcilik ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin içerik analizi ile belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 49-59.
- Shook, C. L. & Bratianu, C. (2010). Entrepreneurial intent in a transitional economy: An application of the theory of planned behavior to romanian students. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 6(3), 231-247.
- Shahrabani, S. (2012). The effect of financial literacy and emotions on intent to control personal budget: A study among Israeli college students. *International Journal of Economic Finance*, 4(9), 156-163.
- Sobel, M. E. (1982). Asymptotic confidence intervals for indirect effects in structural equation models. *Sociological Methodology*, 13, 290-312.
- Souitaris, V., Zerbinati, S. & Al-Laham, A. (2007). Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? The effect of learning, inspiration and resources. *Journal of Business Venturing*, 22(4), 566-591.
- Şeşen, H. ve Basım, N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi, Özel Sayı*, 21-28.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Thomas, D. C. & Au, K. (2002). The effect of cultural differences on behavioural responses to low job satisfaction. *Journal of International Business Studies*, 33(2), 309-326.
- Yadav, R. & Pathak, G. S. (2016). Young consumers intention towards buying green products in a developing nation: Extending the theory of planned behavior. *Journal of Cleaner Production*, 135, 732-739.
- Yao, X., Wu, X. & Long D. (2016). University students entrepreneurial tendency in China. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 8(1), 60-81.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.